

سازمان و مدیریت

درامتی نوین

مجید عموزاد خلیلی

دکتر زین العابدین رحمانی

معصومه رمضانقرانی

سرشناسه	: عموز ادخلیلی، مجید، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: سازمان و مدیریت دولتی توین/مجید عموز ادخلیلی، زین العابدین رحمانی، معصومه رمضانقربانی.
مشخصات نشر	: تهران: آرنا، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۰ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۰۵۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: سازمان های دولتی -- مدیریت
شناسه زوده	: رحمانی، زین العابدین، ۱۳۴۴ -
شناسه زوده	: رمضانقربانی، معصومه، ۱۳۴۶ -
ردیفی کمره	: JF۱۳۵۸۱۳۹۳۱۴۸۲/ف
رده بندی یوبی	: ۳۵۱
شماره کتابشمار	: ۳۵۰۴۰۹

عنوان : سازمان و مدیریت دولتی توین
نویسنده : مجید عموزاد خلیلی، زین العابدین رحمانی، معصومه رمضانقربانی

ویراستاران علمی: لیلا شهمیرزادی، مهشاد ناز، محسنی

ناشر آرنا

چاپ و صحافی: شاپرک

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول تابستان ۹۳

قیمت: ۱۴۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۰۵۷-۴

۹	مقدمه
۱۲	فصل اول سازمان
۱۳	تعریف سازمان
۱۴	سرمایه های سازمان
۱۵	استعاره ها و دیدگاه های سازمانی
۳۲	ماهیت سازمانی
۳۲	سازمان رسمی و غیر رسمی
۳۳	ساختار سازمانی و فرایند سازماندهی
۳۴	قلمرو ساختارهای سازمانی
۳۵	انواع ساختارهای سازمان
۴۷	سازمان های آینده
۵۲	پارادایم های (سرمشتهای) نوین سازمانی
۵۲	از سنتیگرایی تا فرانویتیگرایی سازمانی
۵۹	فصل دوم برنامه ریزی
۶۰	مقدمه
۶۰	اهمیت برنامه ریزی
۶۲	برنامه ها
۶۲	برنامه چیست؟
۶۳	هدف
۶۳	تعریف هدف
۶۴	هدفگذاری

۶۵	استراتژی یا راهبرد
۶۵	خط مشیها
۶۶	انواع سیاستها
۶۷	مقررات
۶۷	رویه ها
۶۷	روش ها
۶۷	مکانیزم و برنامه ریزی اجرایی
۶۸	بودجه
۶۸	عوامل محیطی موثر بر برنامه ریزی
۶۹	محدوده سازمانی و برنامه ریزی
۷۰	انواع برنامه ریزی
۷۳	ارتباط مدیریت بر مبنای هدف و نظریه هدف
۷۵	گام های برنامه ریزی
۷۸	مدت برنامه ریزی
۷۹	اصل تعهدات
۷۹	کاربرد اصل تعهدات
۸۰	هماهنگی برنامه های بلندمدت و کوتاه مدت
۸۰	اهمیت انعطاف در برنامه ریزی
۸۰	برنامه ریزی موثر
۸۱	محاسن برنامه ریزی
۸۲	محدودیت های برنامه ریزی
۸۲	پروژه
۸۲	فنون برنامه ریزی
۸۴	قواعد ترسیم شبکه

۸۶	مزایای برنامه‌ریزی شبکه
۸۶	روش ارزیابی و تجدید نظر برنامه (پرت)
۸۷	هدف های پرت
۸۷	طرح‌ریزی شبکه با استفاده از پرت
۸۸	فصل سوم برنامه ریزی استراتژیک یا راهبردی :
۸۹	تعریف استراتژی
۹۰	استراتژی از نظر ری مینتزبرگ
۹۶	تعریف برنامه‌ریزی استراتژیک
۹۷	ابعاد و اهمیت تصمیمات استراتژیک
۹۸	فرایند مدیریت استراتژیک
۱۰۰	تدوین برنامه‌ریزی استراتژیک
۱۰۲	نقش مدیریت سازمان در فرایند مدیریت استراتژیک
۱۰۵	انواع استراتژی
۱۲۰	ارزیابی و انتخاب استراتژی
۱۲۳	اجرای استراتژی
۱۳۴	کنترل استراتژیک ، راهنمایی و ارزیابی استراتژیک
۱۳۴	جایگاه سازمانی برنامه ریزی استراتژیک
۱۳۵	تأثیر برنامه ریزی استراتژیک بر سازمان و مدیریت
۱۳۶	فصل چهارم انگیزش
۱۳۷	تعریف انگیزش
۱۳۸	مروری بر نخستین نظریه های انگیزش
۱۳۹	نظریه های معاصر انگیزش
۱۳۹	نظریه سلسله مراتب نیازها
۱۴۱	نظریه انگیزش و بهداشت روانی

۱۴۲	مقایسه نظریه‌های سلسله مراتب نیازها و نظریه انگیزش و بهداشت روانی
۱۴۳	نظریه دو ساحتی انسان یا نظریه X و Y
۱۴۵	نظریه نیازهای زیستی، تعلق و رشد
۱۴۶	نیازهای سه گانه مککلند
۱۴۷	نظریه انتظار
۱۴۷	نظریه انتظار و عدالت
۱۴۸	نظریه پایداری
۱۵۰	نظریه اسناد
۱۵۰	نظریه هدفگذاری
۱۵۱	نظریه تقویت یا شرطی‌سازی
۱۵۳	به کارگیری نظریه‌های انسانی
۱۵۶	فصل پنجم چارچوبی برای مطالعه مدیریت دولتی
۱۵۷	مقدمه
۱۵۸	ماهیت بحران فکری در مدیریت دولتی
۱۶۸	سئوالهای چهارگانه بنیادی
۱۷۳	وابستگی بخشها به هم
۱۷۶	کاربردهای ضمنی چارچوب
۱۷۸	رویکردهای مدیریت در بخش عمومی
۱۷۸	تفاوت های عمده میان اداره ی امور عمومی و خصوصی
۱۸۰	شباهت های سازمان های بخش عمومی و بخش خصوصی
۱۸۲	فصل ششم مدیریت دولتی در هزاره سوم
۱۸۳	تکوین و تحول مدیریت دولتی
۱۸۳	مبانی نظری مدیریت دولتی سنتی
۱۸۳	بوروکراسی

۱۸۴	 نظریه تمایز سیاست و اداره ویلسن
۱۸۵	 چالش های الگوی سنتی مدیریت دولتی
۱۸۵	 چالش های فرا روی مدیریت دولتی
۱۹۷	 استراتژی های آینده مدیریت دولتی
۲۰۱	 راهکارهای پیشنهادی دنیاهارت برای مدیریت دولتی آینده
۲۰۳	 راهکارهای اصلاح مدیریت دولتی
۲۱۳	 فصل هفتم مدیریت دولتی نوین
۲۱۴	 علم سیاست
۲۱۶	 مدل‌های پنجگانه در مدیریت دولتی
۲۲۵	 اداره امور عمومی نوین
۲۳۲	 اداره و مدیریت
۲۳۳	 برنامه اجرایی مدیریتی
۲۳۵	 الگوی سنتی اداره امور عمومی
۲۳۶	 مشکلات الگوی سنتی اداره امور عمومی
۲۳۷	 محتوای مدیریت دولتی نوین
۲۴۰	 مبانی نظری مدیریت دولتی نوین
۲۴۰	 نظریه انتخاب عمومی
۲۴۰	 تئوری اصیل - وکیل
۲۴۱	 مدیریت بخش خصوصی
۲۴۱	 بازشناسی مفهومی مدیریت دولتی نوین
۲۴۳	 مؤلفه های مدیریت دولتی نوین
۲۴۵	 تئوری های اساسی در مدیریت دولتی نوین
۲۴۵	 انتقادهای وارد بر مدیریت دولتی نوین
۲۵۰	 نظریه خدمات عمومی نوین

www.ketab.ir

مقدمه

طبق سند چشم انداز بیست ساله کشور ایران باید در سال ۱۴۰۴ با حفظ هویت اسلامی، انقلابی و بومی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه دست یابد و به کشوری الهام بخش در جهان اسلام تبدیل شود. به رغم درهم تنیدگی شدید علم و فناوری در عصر حاضر، توسعه اقتصادی و فناوری منوط به توسعه علمی مداوم آن است. تولید علوم انسانی مبتنی بر ارزش ها و باورهای دینی و نظریه پردازی در علوم انسانی مبتنی بر فرهنگ بومی و ایجاد الگوهای اسلامی ایرانی و بومی، مورد تاکید می باشد. بدین لحاظ تولید علم و نظریه پردازی بومی و آزمایی روشمند بر اساس واقعیات جامعه مبتنی بر فرهنگ اسلامی و بومی مدل سازی و ایجاد الگوهای اسلامی ایرانی و بومی و رفع نیازهای جامعه به ویژه مدیریت دولتی در حوزه مدیریت سازمان های دولتی و براداری بومی جهت حل مسائل مهم داخلی و نیز پیشرفت مبتنی بر عدالت از جهت گیری های اساسی این کتاب است. در دهه ۹۰ اغلب دولت ها در پاسخ به مشکلات مختلفی که با آنها روبه رو بودند، به مدیریت دولتی جدیدی روی آوردند که به مدیریت گرایی یا مدیریت دولتی نوین شهرت یافت و امروز نیز کشور ما در همین راستا گام برمی دارد. شاید یکی از علل اساسی این گرایش ناکارآمدی مدل سنتی اداره امور دولتی بوده باشد. دولت ها در مدل قدیمی کارایی نداشت و از این رو برخی از اصول بنیادی مدل سنتی را مورد تردید قرار دادند. آنها حتی یک مدیر همه چیزدان به متخصصان مدیریت و اقتصاد روی آوردند، مرزهای میان فعالیت های بخش خصوصی و دولتی را به قصد کاهش هزینه ها از میان برداشتند و محیط کار سازمان دولتی را دگرگون ساختند.

ما در دورانی زندگی می کنیم که انجام تغییرات در آن شتاب گرفته و هر روز شاهد تغییرات اساسی و عمده در اطراف خود هستیم و همین تغییرات است که باعث پیشرفت امور و ایجاد شرایط نو و حتی شکوفا شدن استعدادها و خلاقیت های جدید می گردد. رویکرد مدیریت دولتی نوین بیش از چندین دهه توسعه و گسترش در عرصه مدیریت امور دولتی در نظر و عمل، در کشورهای پیشرفته جهان و تمایل به گسترش آن به کشورهای در حال توسعه، راه را باز کرده و بنیان های مستحکمی را پی نهاده است. مدیریت دولتی نوین را برخی از صاحب نظران نوعی پارادایم جهانی یا فلسفه اداری، عده ای دیگر انقلابی در مدیریت بخش دولتی، برخی نوعی تئوری و تعدادی یکی از مدل های اصلی انجام اصلاحات در مدیریت امور عمومی،

جمعی و رویکردی نوین در اداره ی عمومی می دانند که به هر حال به پدیده ای جهانی در نظام های مدیریتی حاکم بر بخش عمومی تبدیل شده است ، به طوری که تعدادی از صاحب نظران ، مدیریت دولتی نوین را مدیریت حاکم غالب در سطح جهانی می دانند . با توجه به اینکه برخی صاحب نظران آن را پارادایم تلقی نمی کنند و نوعی جهت گیری استراتژیک محسوب کرده اند . مدیریت نوین دولتی ، مجموعه ای از ایده ها و ابزارها را برای دولت ها پیشنهاد می کند تا آنها با استفاده از آن امورات بخش دولتی را پیش ببرند . ایده اصلی آن به کارگیری قراردادهای قانونی خصوصی برای خدمات بخش دولتی است . آنچه مدیریت نوین دولتی مدعی آن است بر دو نکته استوار است : نخست ، بوروکراسی شیوه مؤثری برای اداره بخش دولتی نیست ؛ دوم ، براساس مدیریت نوین دولتی قراردادهای پاسخی مناسب به این سؤال است که به جای توازن حکم و تعادل بودجه ای چه چیزی باید به کار گرفته شود . در دهه ی ۱۹۸۰ و اوایل دهه ی ۱۹۹۰ تحولاتی در بخش های امور دولتی در کشورهای پیشرفته شکل گرفت . این تحول در زمینه تغییر شکل سلسله مراتبی و بوروکراتیک اداره امور دولتی به نوعی مدیریت دولتی قابل انعطاف و مبتنی بر بازار می باشد که تغییری در ماهیت و نقش مدیریت جامعه و رابطه بین دولت و شهروندان است . مدیریت دولتی نوین به معنای ظهور و تحولی علمی جدید در بخش امور دولتی است . امروزه الگوی سنتی اداره امور عمومی با توجه به موانع و مشکلات خاص آن از کارایی و اثربخشی لازم برخوردار نمی باشد ، لذا ایجاد تغییر و تحولات بنیادین در الگوی مدیریت دولتی به گونه ای که بتواند با نیازهای جدید و رویکردهای نوین مطرح هستند امری اجتناب پذیر است . رویکرد مدیریت دولتی نوین با هدف حل موانع و محدودیت های بسیار عمده بخش دولتی و دستیابی به کارایی بالا و اثربخشی ، بسیاری از راهکارهای بخش خصوصی را مورد استفاده قرار می دهد . در دهه ۱۹۹۰ یک الگوی جدید مدیریت امور دولتی در اکثر کشورهای پیشرفته ظهور کرد ، که دارای شکل های مختلف از جمله :

مدیریت گرایی (پولیت ۱۹۹۰) ، مدیریت دولتی جدید (هود ۱۹۹۲) ، دولت امری مبتنی بر بازار (لن و روزنبلوم ۱۹۹۲) ، دولت کارآفرین (آیزورن و گیلر ۱۹۹۲) بود . و به عقیده من در مدیریت گرایی سه عامل صرفه جویی ، کارایی ، و اثر بخشی در کلیه سطوح مدیریت می تواند به بخش محرک های اصلی شناخته شوند . تمامی این نظریه ها نشان دهنده جایگزین شدن بوروکراسی سنتی با یک الگوی جدید است . سازمان های عصر ما ، نقش ها و مأموریت هایی فراتر از نقش ها و مأموریت های سنتی به عهده دارند . در محیطی اقتصادی و اجتماعی ، مسئولیت و وظایف جدیدی خواسته یا ناخواسته بر دوش آنهاست . سازمان های امروزی از یک

نهاد صرفاً اداری اقتصادی و صنعتی خارج شده و به صورت نهادهای اجتماعی - سیاسی درآمده‌اند که باید نسبت به مسایل محیط اجتماعی حساس و آگاه باشند، لذا دانش سیاسی و اجتماعی لازمه مدیریت امروز است و ارج نهادن به منافع عامه و توجه به محیط و هنجارهای اجتماعی از جمله مسایل مهم همه سازمان‌ها و مدیریت است. با علم به موارد مذکور نویسندگان این کتاب، آن را در هفت فصل به دانش پژوهان، دانشجویان و اساتید و همکاران تقدیم نموده‌اند. ضمن آنکه منتظر نظرهای اصلاحی در مورد این کتاب هستیم، از همه عزیزانی که ما را در این مسیر کمک نموده‌اند، به ویژه از ویراستاران علمی کتاب سازمان و مدیریت دولتی نوین، سرکار خانم لیلا شه‌میرزادی و جناب آقای مهندس نقی محسنی تقدیر و تشکر می‌نماییم.

دکتر زاده خلیلی (کارشناس ارشد مدیریت دولتی، مدرس دانشگاه پیام نور)

دکتر زین العابدین رحمانی (عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور)

معصومه رمضان‌نقربانی (مدرس دانشگاه پیام نور)